

## บทวิจารณ์ : หนังสือเจาะข่าว” สารคดีเชิงสืบสวน” ภาคเหนือ

สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์\*

‘สถาบันอิศรา’ได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนขึ้นโดยการจัดอบรมการทำข่าวเชิงสืบสวน (Investigative) ให้แก่นักสื่อสารมวลชน ซึ่งข่าวเชิงสืบสวนนี้นักข่าวต้องทุ่มเทเวลา และความพยายามในการรวบรวมแนะนำและตรวจแก้ต้นฉบับด้วยความอุตสาหะหนังสือเจาะข่าว”สารคดีเชิงสืบสวน”ภาคเหนือเกิดขึ้นมาจากการแสดงเจตจำนงของผู้สื่อข่าวภาคเหนือคนรุ่นหนุ่มสาวจำนวน 7 รายประกอบด้วย

- เกรียงชัย จันทร์สุภาแสน
- กนกวรรณ ยศอินดี๊ะ
- ชาตรี ภูเวียง
- เอกภพ อินทรพัฒน์
- นเรศ อินทียศ
- พงษ์ระพี ชติยะ
- นวภัทร์ ตรียกุล

แม้ว่าทั้ง 7 คนจะมีประสบการณ์การทำข่าวเชิงสืบสวนไม่มากนักแต่จากความร่วมมือ

แรงร่วมใจของหน่วยงานต่างๆ ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ จึงกำเนิดเป็นการรวมผลงานของเหล่าพิราบบรู๊นใหม่ดังนี้

**เกรียงชัย จันทร์สุภาแสน** ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชนและสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ประจำจังหวัดเชียงราย ตั้งใจที่จะสะท้อนปัญหารากหญ้าของท้องถิ่นกับการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติจึงเลือกประเด็นธุรกิจโรงโม่รุมทั้งเขาคิน“ผางาม” แหล่งต้นน้ำสุดท้ายของชาวเวียงชัยตีแผ่เรื่องราวของดอยผางามที่ถูกผู้ประกอบการรับสัมปทานระเบิดหินจนแทบไม่เหลือร่องรอยผาหินที่สวยงามและการต่อสู้ของชาวบ้านเพื่อร้องขอให้ยกเลิกใบอนุญาตโรงโม่หินเพราะการระเบิดหินนอกจากทำลายผางามแล้ว ยังคร่าชีวิตชาวบ้านมากกว่า 20 รายจากการป่วยเป็นมะเร็งโดยไม่ทราบสาเหตุ นอกจากนี้คาบกำมะถันก็ส่งผลให้การเกษตรเสียหาย แต่การต่อสู้ของชาวบ้านยังคงขาดหลักฐานทางวิชาการเพื่อยืนยันในชั้นศาลทำให้เสียเปรียบหลายด้าน ประกอบกับกลุ่มผู้ประกอบการมีทั้งกำลัง

\*สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์ : อาจารย์ประจำภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ทรัพย์และบารมี การต่อสู้ของคนพื้นถิ่นที่  
หวงแหนแผ่นดินเกิดกับคนต่างถิ่นที่แสวงผล  
ประโยชน์ยังคงดำเนินต่อไป ...

**กนกวรรณ ยศอินตะ** ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์  
นครเชียงใหม่ต้องการสะท้อนปัญหาสิ่ง  
แวดล้อมเกี่ยวกับโครงการนำเข้ “ลิกไนต์  
พม่า” เพราะแม้ว่าลิกไนต์จะเกิดจากการ  
สลายตัวของพืชแต่การเผาไหม้ของลิกไนต์  
ทำให้อากาศมีปริมาณสารซัลเฟอร์ได  
ออกไซด์เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นต้นเหตุของฝนกรด  
มลภาวะทางน้ำอย่างไรก็ตามลิกไนต์เป็น  
เชื้อเพลิงทางธรรมชาติที่มีประโยชน์ใน  
การผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ผู้  
ประกอบการจึงขอสัมปทานเหมืองถ่านหิน  
จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่า เช่นบริษัท  
สระบุรีถ่านหินมีการผลิตและนำเข้ถ่านหิน  
ผ่านด่านสิงขร (ประจวบคีรีขันธ์) ปีละ 1  
ล้านตันแต่ล่าสุดพบว่าม่ถ่านหินสำรองทาง  
ชายแดนแม่ฟ้าหลวง(เชียงราย) มากกว่า  
100 ล้านเมตริกตัน ซึ่งทางผู้ประกอบการ  
ต้องการขอให้นำเข้ถ่านหินผ่านจังหวัดเชียงราย  
แต่ทุกหน่วยงานคัดค้านโดยชี้ว่าต้องทำ  
ประชาพิจารณ์ แม้ผู้ประกอบการจะชดเชยให้  
หมู่บ้านละแสนต่อเดือนก็ตาม แต่ผลกระทบ  
ที่ตามมาคาดว่าจะถาวรทุกจะทำถนนพังและ  
สารตะกั่ว แคดเมียม จะไหลลงแม่น้ำกก ซึ่ง  
ชาวบ้านจะต่อต้านให้ถึงที่สุด...

**ชาติรี ภูเวียง** ผู้สื่อข่าวพิเศษโมเดิร์นไนน์  
ทีวีและสำนักข่าวไทย มุ่งที่จะเป็มปมโรงไฟฟ้า  
ชีวมวลว่าส่งผลกระทบต่ออย่างไรกับจังหวัด  
ลำพูนที่ซึ่งมีนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง และ  
กำลังจะมีโรงไฟฟ้าที่กำลังสันคลอนให้ชาว  
เมืองตกอยู่ใต้มลภาวะบั่นทอนความสุขคนทั้ง  
จังหวัด แม้ว่าโรงไฟฟ้าจะใช้ชีวมวลเป็นเชื้อ

เพลิงก็ตามแต่ที่ตั้งของโรงงานนั้นตั้งห่างจาก  
ชุมชนประมาณ 500 เมตร กินพื้นที่โดยรอบ  
2 ตำบล ชาวบ้านกังวลว่าท้องถื่นของตนกำลัง  
ตามรอยมาบตาพุด แม้เบื้องต้นจะกระทบไม่  
มากแต่นานวันไปก็ไม่มีอะไรมารับประกันจึง  
เริ่มมีการล่าซื้อคัตค้าน แต่ผู้ประกอบการก็ใช้  
วิธีแยบยลหยาบยื่นผลประโยชน์เช่น ก่อสร้าง  
ถนน ช่วยเหลืองานบุญ ทำให้การคัดค้านใน  
ส่วนของผู้นำแฉ่วงแต่ชาวบ้านยังยืนยันไม่  
รับอามิสสินจ้างใดๆ การต่อสู้ของชาวบ้านนั้น  
เปรียบกองทัพมดกลางทะเลทรายซึ่งต้องต่อสู้  
เพื่อพื้นถิ่นของตนเอง เพราะชาวบ้านคือผู้รับ  
กรรมหากเกิดเหตุร้ายชั่วลูกชั่วหลาน ...

**เอกภพ อินทรพัฒน์** บรรณาธิการ  
หนังสือพิมพ์เหนือานต้องการผลักดันการ  
ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยนาหลวงเพื่อจะทำให้  
ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านอ่ายหนาไลยดีขึ้น  
กว่าเดิม ย้อนมองจากสภาพพื้นที่“น่าน”เป็น  
ที่ราบลุ่มแม่น้ำในหุบเขาชาวบ้านส่วนมาก  
ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งหากปีไหนน้ำ  
หลากเกิดอุทกภัยจะเสียหายทุกหย่อมหญ้า  
โดยเฉพาะอ่ายหนาไลยเช่นในปี 2546 เหตุ  
เกิดจากพายุจันทุที่สร้างความเสียหายเกือบ  
10 ล้านบาท และในปี 2547เกิดน้ำป่า  
หลากพื้นที่เสียหายนับพันไร่หลังจากนั้นทุก  
ปี ที่นี้จะเกิดน้ำท่วมเกือบทุกฤดูฝน ซึ่งการ  
แก้ไขขั้นแรกคือการขุดลอกลำห้วยนาหลวงซึ่ง  
ถือเป็นการแก้ปัญหาเบื้องต้น สิ่งที่ชาวบ้าน  
ต้องการคืออ่างเก็บน้ำเพื่อยุติปัญหาอุทกภัย  
ซ้ำซาก กระทบความเสี่ยงชาวบ้านคงเป็นเสี่ยง  
เล็ก ๆ และเบาเกินไปทำให้ไม่ว่ายื่นเรื่องไปที่  
ครั้งก็ยังไม่ผ่านการอนุมัติจากทางการ

**นเรศ อินทียศ** ผู้สื่อข่าวท้องถื่นหนังสือพิมพ์  
เชียงใหม่วิสสะท้อนปัญหาของเมืองใหญ่

อย่างจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการโจรกรรมเกิดขึ้นเป็นอย่างมากโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ที่เพิ่มสถิติมากขึ้นทุกปี เฉลี่ยวันละ 3 คันโดยขบวนการโจรกรรมนี้ผู้กระทำส่วนมากเป็นเยาวชนที่ทำงานเป็นทิมโดยมีนายหน้ารับซื้อและส่งขายชายแดนทั้งสภาพที่สมบูรณ์และที่แปรสภาพแล้ว ขั้นตอนการโจรกรรมนั้นเริ่มตั้งแต่ใช้ไซควงแทงทะลุเป้ากุญแจ การต่อสายตรง ฯลฯ การกระทำอย่างแยบยลนี้จึงยากที่เจ้าหน้าที่จะติดตามรถคืนมาสู่ผู้เสียหาย สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนระดับกลางและระดับล่าง จากการสืบสวนเชิงลึกพบว่าหลังการโจรกรรมรถเหล่านี้จะถูกนำมาชำแหละอะไหล่แยกชิ้นส่วนซึ่งราคาขายถูกกว่าอะไหล่ใหม่ตอบสนองของกลุ่มลูกค้าที่ชอบการแต่งรถซึ่งเจ้าหน้าที่พยายามสืบสวนขยายผลการจับกุมอยู่ตลอดเวลาแต่จำนวนขบวนการโจรกรรมก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้เพื่อปกป้องทรัพย์สินส่วนตัวเจ้าของรถจึงต้องหาวิธีป้องกัน ร่วมด้วยช่วยกันลดปัญหาสังคม

**พงษ์ระพี ขัตติยะ** ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและไทยนิวส์ ชาวเชียงใหม่ผู้นำเสนอปัญหาจราจรติดขัด รถสาธารณะรับส่งคนในเมืองเชียงใหม่มาเป็นเวลานาน การบริการเคียงคู่กับอคติของผู้รับบริการตลอดมาเหตุเพราะพฤติกรรมคนขับที่เห็นแก่ตัวเช่นการขับช้าๆรอรับคนการจอดรับคนโดยไม่เปิดสัญญาณไฟจนเกิดเป็นอุบัติเหตุบ่อยครั้งรถบางคันเก่าปล่อยควันดำเป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่พยายามจัดระเบียบหลายครั้งแต่ผลคือสภกรณ์รถแดงจะออกมาประท้วงโดยอาศัยความแข็งแกร่งของสภกรณ์ประกอบกับผลประโยชน์ทางธุรกิจมหาศาลทำให้มีอำนาจการต่อรองสูง ดังนั้นความพยายามหลาย

ต่อหลายครั้งของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปปฏิรูปหรือรื้อระบบสัมปทานเส้นทางเดินรถจังหวัดเชียงใหม่ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาจึงไม่ประสบความสำเร็จกลายเป็นปัญหาคาราคาซัง “มาเพื่อรถแดง” ที่ชาวเชียงใหม่รอคอยการแก้ไข

**นวกัทธิ ตรียกุล** ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ประจำอำเภอฝาง ตะเข็บชายแดนไทย-พม่าที่ซึ่ง UNODC ระบุว่าเป็นตลาดรองรับยาเสพติดซึ่งมีเส้นทางการค้าที่อำเภอฝางถึง 19 เส้นทาง จึงไม่แปลกที่แม้ทุกๆ รัฐบาลจะจริงจังกับเรื่องนี้แต่ปัญหาการแพร่ของยาเสพติดก็ไม่ลดลง เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางเดินเท้าของชนกลุ่มน้อยหรือเส้นทางที่ชาวพม่าลักลอบเข้าเมืองไทยเพราะความเอื้ออำนวยของสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อชายแดนกว้าง 20 กิโลเมตรและมีช่องทางในการขนส่งและจุดพักยามากถึง 58 แห่ง เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายครั้งมีการปะทะกับกองกำลังต่างชาติที่คุ้มครองขบวนการลำเลียงยาเสพติด เจ้าหน้าที่บางรายบาดเจ็บ บางรายเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ จึงเป็นจุดที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเพื่อเอาชนะขบวนการผู้ค้ายาเสพติด ...

**“ภาคเหนือ”** ท้องถิ่นที่มีปัญหาหลากหลายแง่มุม ทั้งสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บางปัญหาหลายฝ่ายฉีกกำลังเพื่อแก้ไข บางปัญหามีเพียงชาวพื้นถิ่นที่วอนขอความยุติธรรมจากสังคมในขณะที่หลายปัญหาคนพื้นที่ก็ก้มหน้าเผชิญอย่างซาซิ้น ตัวอย่างเช่น 7 กรณีที่ผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสำหรับนักข่าวภูมิภาค

ได้ที่นำเสนอในหนังสือ “เจาะข่าว สารคดีข่าว  
เชิงสืบสวนภาคเหนือเป็นพื้นที่ฝึกบินของนัก  
ข่าวภูมิภาคให้มีโอกาสแสดงความสามารถใน  
ฐานะกลไกสำคัญเพื่อตรวจสอบการทำงาน  
ของนักการเมือง ข้าราชการ ให้โปร่งใส เพราะ  
บางปรากฏการณ์ในสังคมที่ประชาชนรับรู้  
เฉพาะจากหน้าที่ไม่มีการบอกกล่าวถึงต้นตอ  
ของปัญหาจึงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ต้อง  
นำเสนอความรอบด้านและล้วงลึกถึงที่มาเพื่อ  
สะท้อนภาพต่อสาธารณะ และผลักดันให้เกิด  
ความยุติธรรมสู่สังคมต่อไป

---